

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
4 ЖИЛД, 5 СОН

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ
ТОМ 4, НОМЕР 5

INNOVATIONS IN ECONOMY
VOLUME 4, ISSUE 5

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ | INNOVATIONS IN ECONOMY
№5 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9491-2021-5>

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Гулямов Сайдахрар Садахмедович
Академик

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Вохидова Мехри Хасановна
Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа
доктори

"Иқтисодиётда инновация" журнали тахририй маслаҳат кенгаши
Международный редакционный совет журнала "Инновация в экономике"
International Editorial Board of the Journal of Innovation in Economics

08.00.01 - Иқтисодиёт назарияси / Экономическая теория / Economic theory

Назаров Ш.Х. - и.ф.д.
Гафуров У.В. - и.ф.д., профессор
Мустафакулов Ш. И. - и.ф.д., доцент
Сайфуллаева М.
Маматкулов И.А.

Nanuli Khizanishvili - Doctor of Economic Sciences, Tbilisi Iv. Javakhishvili State University. Faculty of Economics
Екатерина Геннадьевна Господарик к.э.н., доцент, заведующая кафедрой аналитической экономики и эконометрики экономического факультета БГУ

08.00.02-Макроиқтисодиёт / Макроэкономика / Macroeconomics

Салимов Б. Т. - и.ф.д., профессор,
Назаров Ш. Х. - и.ф.д.
Худойкулов С. К. - и.ф.н. доцент,
Валиев Б. - PhD.
Сафарова Н.Н.

Зубиташвили Тамар - доктор туристических наук, Телавский государственный университет, Грузия

08.00.07-Молия. Бухгалтерия ҳисоби. / Финансы. Бухгалтерский учет/ Finance. Accounting

Жиянова Н.Э. - и.ф.н., доц.

08.00.09-Жаҳон иқтисодиёти / Мировая экономика / World economy

Мурадова Х.М. - и.ф.д., профессор
Шарифхўжаев Ш.О. - и.ф.д.

Сардор Азам - и.ф.д.
Вохидова М.Х. - PhD.

08.00.10-Демография. Меҳнат иқтисодиёти / Демография. Экономика труда / Demography. Labor Economics. 08.00.13-Менежмент / Менеджмент / Management

Гулямов С.С. - академик
Умурзаков Б.Х. - и.ф.д., профессор,
Каршиев М.Э.

Маматкулов И.
Ғойипназаров С.Б. - PhD
Кадирова З.А. - PhD

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Tursunov Farkhod Umirzakovich, Azizkulov Bakhtiyor Khushvaktovich PRIORITIES IN TOURISM AND WAYS TO INCREASE THEIR ATTRACTIVENESS.....	4
2. Hasanov Bahodir Akramovich, Kenjaeva Farangiz Saydulloevna THE EFFECT OF TECHNOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ENTERPRISES ON DETERMINATION OF PRODUCT COST IN THE MANAGEMENT ACCOUNT.....	12
3. Sadullaev Toir Hikmatullaevich FOREIGN EXPERIENCE OF INCLUSIVE ECONOMIC DEVELOPMENT.....	20
4. Egamberdiyeva Salima Rayimovna THE IMPORTANCE OF THE INNOVATIVE ACCOUNTING SYSTEM IN THE PLANNING OF INVESTMENT ACTIVITIES AND JUSTIFICATION OF PROJECTS.....	26
5. Azimova Hulkar Egamberdiyevna THE IMPORTANCE OF LEGAL AND INSTITUTIONAL FUNDAMENTALS IN ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT.....	32
6. Hasanova Yulduz Murtazaevna THE IMPORTANCE OF FOREIGN INVESTMENT IN ENSURING THE SUSTAINABILITY OF THE COUNTRY'S ECONOMY.....	38
7. Alisherov Jasurbek Akbar oglu SUPPORTING SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP AND IMPROVING THEIR FINANCIAL MECHANISMS.....	45
8. Amirov Lochinbek Faizullaevich DEVELOPMENT TRENDS OF THE AGRICULTURAL SECTOR IN UZBEKISTAN.....	50
9. Zhalalova Madina Shoplatovna WAYS TO IMPROVE RAILWAY TRANSPORT IN UZBEKISTAN.....	57
10. Turobov Sherzod Alisherovich, Fakhriddinov Bakhreddin Fakhriddin ugli PROSPECTS FOR THE USE OF WOMEN'S LABOR IN RURAL HOUSEHOLDS.....	63
11. Daniyarova Feruza Bakhreddinovna THE ROLE OF INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX IN UZBEKISTAN.....	70
12. Sayidov Komil Mamatmurodovich RESULTS OF TAX REFORM: IMPROVING THE TAXATION OF PROPERTY INCOME OF INDIVIDUALS.....	78

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ INNOVATIONS IN ECONOMY

Азимова Хулкар Эгамбердиевна

Қарши муҳандислик-иқтисодиёт институти

“Бухгалтерия ҳисоби ва аудит” кафедраси катта ўқитувчиси

e-mail: azimovakhulkar@gmail.com

ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ЖАЛБ ЭТИШДА ҲУҚУҚИЙ ВА ИНСТИТУЦИОНАЛ АСОСЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ

For citation: Azimova Hulkar Egamberdiyevna. THE IMPORTANCE OF LEGAL AND INSTITUTIONAL FUNDAMENTALS IN ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT. Journal of innovations in economy. 2021. Vol. 4, Issue 5. pp.32-37

<http://dx.doi.org/10.26739/2181-9491-2021-5-5>

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада хорижий инвестицияларнинг моҳияти, хорижий инвесторлар учун ҳуқуқий кафолатлар ва имтиёзларнинг кенг қамровли тизими жорий этилганлиги ҳақида баён этилган. Шунингдек, хорижий инвестицияларни жалб қилишда инвесторларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилишни мустақкамлаш масалалари ёритилган.

Калит сўзлар: инвестиция лойиҳаси, инвестиция мажбурияти, инвестиция сиёсати, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар, чет эллик инвесторнинг ҳуқуқлари, инвестиция шартномаси, ҳуқуқий режим, инвестиция визаси.

Azimova Hulkar Egamberdiyevna

Karshi engineering-economic institute

Senior Lecturer, Department of “Accounting and Auditing”

THE IMPORTANCE OF LEGAL AND INSTITUTIONAL FUNDAMENTALS IN ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT

ABSTRACT

This article describes the essence of foreign investment, the introduction of a comprehensive system of legal guarantees and benefits for foreign investors. The issues of strengthening the protection of the legitimate interests of investors in attracting foreign investment are also discussed.

Keywords: investment project, investment commitment, investment policy, foreign direct investment, foreign investor rights, investment agreement, legal regime, investment visa

Азимова Хулкар Эгамбердиевна

старший преподаватель кафедры

“Бухгалтерский учёт и аудит” Каршинского

инженерно-инженерно-экономического института.

СУЩНОСТЬ ПРАВОВЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ОСНОВ ПРИ ПРИВЛЕЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

АННОТАЦИЯ

В данной статье описывается суть иностранных инвестиций, введение комплексной системы юридических гарантий и льгот для иностранных инвесторов. Также обсуждены вопросы усиления защиты законных интересов инвесторов при привлечении иностранных инвестиций.

Ключевые слова: инвестиционный проект, инвестиционное обязательство, инвестиционная политика, прямые инвестиции, права зарубежных инвесторов, инвестиционный договор, правовой режим, инвестиционная виза.

Кириш

Республикада кулай инвестиция муҳитини шакллантириш бўйича ишларни янада кучайтириш узок муддатга мўлжалланган стратегик вазифа ҳисобланади. Мамлакатдаги сиёсий ва макроиқтисодий барқарорлик, хорижий инвесторлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг кучли кафолати ва кенг имтиёзлар каби омиллар хорижий инвесторлар учун энг кулай шароит яратмоқда. Бундан ташқари ишлаб чиқариш учун муҳим аҳамият касб этувчи хом ашё, материаллар, энергия ресурслари ва ва юқори малакали ишчи кучи баҳоси кўшни мамлакатларга нисбатан арзон бўлиши хорижий инвестицияларни мамлакатимизга жалб этишга ундамоқда.

Давлатимиз томонидан олиб борилаётган оқилona инвестиция сиёсати натижасида инвестицион фаолиятнинг самарали йўлга қўйилиши таъминланмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев томонидан қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Фармонида олиб бораётган ислохотлар самарасини янада ошириш, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланиши учун шарт шароитлар яратиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ҳамда ҳаётнинг барча соҳаларини либераллаштириш бўйича устувор йўналишларни амалга ошириш мақсадида 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси тасдиқланди.[1] Ушбу Ҳаракатлар стратегиясида иқтисодиётни ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишларидан бири бу-инвестиция муҳитини такомиллаштириш, мамлакат иқтисодиёти тармоқлари ва ҳудудларига хорижий, энг аввало, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни фаол жалб қилишдан иборат. Ҳақиқатан ҳам, хорижий инвестицияларни жалб этмай туриб, иқтисодиётга таркибий ўзгаришларни амалга ошириш ва модернизация қилиш, корхоналарни замонавий техника-технологиялар билан қайта жиҳозлаш ҳамда рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқариш анча мушкул ҳисобланади.

Бу ҳақда Президентимиз ҳам ўз маърузаларида: “Жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, қайси давлат фаол инвестиция сиёсатини юритган бўлса, ўз иқтисодиётининг барқарор ўсишига эришган. Шу сабабли ҳам инвестиция – бу иқтисодиёт драйвери, ўзбекча айтганда, иқтисодиётнинг юраги, десак, муболаға бўлмайди. Инвестиция билан бирга турли соҳа ва тармоқларга, ҳудудларга янги технологиялар, илғор тажрибалар, юксак малакали мутахассислар кириб келади, тадбиркорлик жадал ривожланади. Биз фақат инвестицияларни фаол жалб қилиш, янги ишлаб чиқариш қувватларини ишга тушириш ҳисобидан иқтисодиётимизни жадал ривожлантиришга эришамиз. Иқтисодиётдаги ижобий натижалар эса ижтимоий соҳада тўпланиб қолган муаммоларни тизимли ҳал этиш имконини яратади. Бунини ҳаммамиз чуқур тушуниб олишимиз ва ишимизни шу асосда ташкил этишимиз шарт. Хорижий инвестицияларни кенг жалб қилиш учун мамлакатимизнинг инвестиция салоҳиятини тўла намоён этиш чораларини кўришимиз кундалик ҳаётимиздан жой олган энг долзарб масалалардан бири бўлмоғи лозим” [2], деб таъкидлаб, кучли инвестиция сиёсатини ўтказиш орқалигина иқтисодиётимизни гуллаб-яшнашимиз мумкинлигини эътироф этади.

Мавзунинг ўрганилганлик даражаси

Хорижий инвестицияларни жалб қилишни такомиллаштиришга хорижлик олимлардан А.Н.Гаврилова, А.В.Алексеев, Н.Н.Кузнецова, С.Ильминская, Л.Давыдова, Л.Григорьев, Н.Р.Геронина кабилар муҳим ҳисса қўшишган. [3]. Ушбу масалаларнинг айрим жиҳатлари республикамиз олимларидан А.В.Вахобов, Ш.Х.Хажигакиев, Н.Г.Муминов, К.Джураева, Н.Ғ.Каримов, Р.Ходжаев, Д.Ғ.Ғозибековларнинг илмий асарларида ўз ифодасини топган. [4]. Аммо, олиб борилган таҳлилларга асосан айтиш мумкинки, айнан ҳозирги глобал иқтисодиёт шароитида хорижий инвестицияларни жалб этиш, уларга кафолатлар, имтиёзлар берилишининг кенг қамровли статистик таҳлил қилишни такомиллаштириш, шунингдек ҳудудларда хорижий инвестицияларни қулай жойлаштириш ҳолатига таъсир қилувчи омилларни статистик моделлар асосида баҳолашга қаратилган масалалар тизимли ҳолда ёритиб берилмаган. Юқоридаги кўрсатиб ўтилган муаммолар танланган мавзунинг долзарблигини белгилайди ҳамда тадқиқот ишининг асосий йўналишлари мазмунини ифодалайди.

Тадқиқот методологияси

Мақолада мавзу доирасидан келиб чиққан мавзуга оид илмий ва назарий ёндашувлар ўрганилиб баён этилган. Тадқиқотда белгиланган мақсадга эришиш учун йўналиш танлаб олинган. Эмпирик тадқиқотнинг кузатиш, жамлаш, гуруҳлаш ва маълумотлар манбалари ўртасидаги алоқаларни аниқлаш усулларида ва назарий тадқиқотнинг анализ ва синтез усулларида кенг фойдаланилди.

Таҳлил ва натижалар

Миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб этишдан манфаатдорлик ҳар қандай давлатнинг ўз инвестиция сиёсатини амалга оширишни тақозо этади. Мазкур сиёсат хорижий инвестицияларни жалб этишнинг ўзига хос йўналишини, шунингдек, уларни жалб этишни рағбатлантириш тизимини аниқлаб беради ва инвестиция фаолиятининг ҳуқуқий тартибини белгилайди.

Президентимиз ўз маърузаларида: "...инвестиция сиёсатини юритишда давлат иштирокини пасайтириб, хусусий ва тўғридан-тўғри инвестициялар улушини ошириш керак. Геология соҳасида жорий йилда 21 та кон ва истиқболли майдонлар очик аукцион орқали инвесторларга сотилди. 2021 йилда яна 50 та кон ва истиқболли майдонлар маҳаллий ва чет эллик инвесторларга очик механизмлар асосида сотилади. Бундай ишларни бошқа йўналишларда ҳам давом эттиришимиз керак. Умуман олганда, келгуси йилда 23 миллиард доллар қийматидаги инвестицияларни ўзлаштириш зарур. Натижада 226 та йирик саноат ва инфратузилма объектлари ишга туширилади" [5], деб таъкидлаб, хусусий ва тўғридан –тўғри инвестицияларни жалб этиш муҳимлигини эътироф этади.

Мамлакатимиз иқтисодий ҳаётини рақамлаштириш келгусида иқтисодиётимизга нисбатан инвестицион жозибадорлик даражасини ошириш билан бир қаторда, инвесторлар учун муҳим маълумот манбаи бўлиб ҳисобланади.

Рақамли иқтисодиётнинг иқтисодий ўсишни тезлаштирувчи асосий устунлик томонлари қуйидагилар ҳисобланади, булар:

- биринчидан, АКТ (Ахборот-коммуникацион технологиялари) саноати кенг қамровли бўлиб, иқтисодиётнинг барча секторлари иш фаолияти самарадорлигини янада оширади;

- иккинчидан, АКТ саноати маҳсулот ишлаб чиқариш ва хизматлар кўрсатиш учун киритилган инвестицияларнинг фойда билан қайтишини кафолатлай олади;

- учинчидан, ортиқча харажатларни тежайди, масалан, Ўзбекистон учун океанга чиқиб савдо қилиш жуда қиммат туради, лекин рақамли технологиялар бу муаммони ечишга қодир, чунки улар орқали дунёнинг бир томонидан туриб бошқа томонида маркетинг фаолияти билан шуғулланиш, буюртмаларни қабул қилиш, ишлаб чиқаришни амалга ошириш ва истеъмолчиларга маҳсулотларни етказиб бериш ва бошқа ишларни бажариш мумкин [10].

Хусусан, ривожланаётган мамлакатларда кенг қўлланилаётган энг муҳим рағбатлантирувчи омиллардан бири шундан иборатки, агар мамлакатдаги кейинги қонун ҳужжатлари инвестициялаш шарт-шароитларини ёмонлаштиради, унда хорижий инвесторларга нисбатан инвестициялаш санасида амал қилган қонун ҳужжатларини инвестициялаш вақтдан

бошлаб маълум муддатга қўллаш кафолатланади. Ушбу чора Ўзбекистон Республикасининг “Инвестициялар ва инвестиция фаолияти тўғрисида”ги Қонунида ҳам ўз ифодасини топган бўлиб, қонуннинг мақсади чет эллик ҳамда маҳаллий инвесторлар томонидан амалга ошириладиган инвестициялар ва инвестиция фаолияти соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.[6]

Ушбу Қонун марказлаштирилган инвестициялар билан боғлиқ муносабатларни тартибга солмайди. Ўзбекистон Республикасининг “Инвестициялар ва инвестиция фаолияти тўғрисида”ги Қонунининг 19-моддасида белгиланган кафолатларни қўллаш ҳақида хабар бериш тартиби тўғрисидаги Низом қабул қилинди. Ушбу Низом инвесторларга ёки уларнинг инвестицияларига берилган кафолатларни қўллаш ҳақида хабар бериш тартибини белгилайди. Унга кўра агар Ўзбекистон Республикасининг кейинги қонун ҳужжатлари инвестиция киритиш шарт-шароитларини ёмонлаштира, чет эллик инвестор тегишли ваколатли органни кафолат қўлланиши тўғрисида хабардор қилади, шунингдек, юридик шахсларни давлат рўйхатидан ўтказадиган давлат ташкилотлари, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги ҳамда хизмат кўрсатувчи банклар инвестор томонидан кафолат қўлланиши тўғрисида хабардор қилинадиган ваколатли органлар ҳисобланади.

Дарҳақиқат, Иқтисодий ривожланиш ва камбағалликни қисқартириш вазирлигига асосан, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилишдаги асосий муаммолар-қулай инвестиция муҳитининг йўқлиги, хусусий мулк ҳуқуқларини тартибга солиш ва ҳимоя қилиш соҳасининг номукамаллиги бўлиб турибди. Амалдаги инвестиция тенденцияларининг шундай давом этиши иқтисодий ўсиш суръатидаги эришишни секинлаштириши мумкин. 2020 йил якунига кўра, асосий капиталга қўйилган инвестициялар ҳажми реал қийматида 2019 йилда нисбатан 8,2 фоизга камайди ва 202 трл.сўмни ташкил қилди. Марказлаштирилган манбалардан молиялаштириладиган инвестициялар ҳажми 34,9 фоизга етиб 39,3 трлн. сўмни ташкил этди. Шунингдек, бюджет маблағлари ҳисобидан молиялаштириладиган инвестициялар 33,6 фоизга, ҳукумат томонидан таъминланган хорижий инвестициялар ва кредитлар 28 фоизга камайган. 2020 йилда тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ҳажми кафолатланмаган хорижий кредитларни инобатга олмаган ҳолда, 32,7 фоизга камайиб 2,9 млрд долларни ташкил этиб, яъни доллар эквивалентидаги пасайиш суръати 33,8 фоизга етди. Бундай ҳолатни ижобий томонга ўзгартиришнинг ягона йўли иқтисодиётга жалб қилинаётган инвестициялар ҳажмини сезиларли даражада оширишга қаратилган инвестиция муҳитини яхшилаш бўйича амалий чораларни ва уларнинг самарадорлигини оширишни талаб этади.

Мазкур масалаларнинг ижобий самарасини таъминлаш мақсадида бир қатор чоратadbирлар амалга оширилмоқда. Бунинг учун республикаимиз иқтисодиётига инвестиция киритиш салоҳиятига эга бўлган хорижий инвесторларга Ўзбекистон иқтисодиётига инвестициялаш учун мавжуд бўлган катта имкониятлар, шунингдек, инвесторлар учун яратилган ҳар томонлама кенг, қулай шарт-шароит ва кафолатлар бўйича зарур, керакли ахборот ва маълумотлар билан таъминлаш йўлга қўйилган. Бунинг амалий ифодаси сифатида хорижий инвестицияларни жалб этиш агентлиги фаолиятини келтириб ўтишимиз мумкин. Ушбу агентлик хорижий ишбилармон доираларни республикаимиздаги мавжуд инвестиция муҳити ҳақида атрофлича ахборот билан таъминлаб қолмасдан, уларга лойиҳаларни амалга ошириш борасида ҳам ҳар томонлама кўмаклашади.

Агентликнинг асосий вазифалари: [7].

- хорижий инвесторлар учун қулай шароитлар яратишга қаратилган ягона давлат инвестиция сиёсатини амалга оширишда иштирок этиш;
- хорижий инвесторлар билан истиқболли ва амалга оширилаётган инвестиция лойиҳалари маълумотларининг ахборот базасини шакллантириш;
- хорижий инвесторларни ахборот билан, ҳуқуқий ва бошқа томондан қўллаб-қувватлаш ва ўзаро ҳамкорликни ташкил этишда кўмаклашиш;

- Ўзбекистон Республикасининг халқаро мавқедаги ижобий имиджини шакллантириш ва юқори даражада ушлаш;

Шунингдек, хорижий инвесторларга қулайлик яратиш, уларнинг ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялаш, манфаатларини таъминлаш ҳамда қонуний жиҳатдан қўллаб-қувватлашни мустаҳкамлаб бориш мақсадида инвестиция шартномасини ҳукумат билан тузишнинг ҳуқуқий асосини таъминловчи Низом ҳам қабул қилинди. [8].

Мазкур Низом “Инвестициялар ва инвестиция фаолияти тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ чет эллик инвесторларга қонун ҳужжатларида белгиланганларга қўшимча кафолатлар, имтиёзлар ва преференциялар беришда улар билан Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан инвестиция шартномалари тузиш, ўзгартириш киритиш, тугатиш ва амалга ошириш тартибини белгилайди. Булар ҳукумат томонидан бериладиган кафолатлар, махсус божхона, солиқ ва тўлов режимлари, лойиҳаларни амалга оширишда қўмаклашиш, инвестиция дастурига киритиш ва бошқалардан иборатдир. Бироқ инвесторга бозорда устун мавқени яратувчи мутлақ ҳуқуқлар берилиши мумкин эмас. Қуйида баён этиладиган тартиб 10 млн. АҚШ долларидан кўп бўлмаган эквивалентда чет эл инвестицияси улуши бўлган лойиҳаларни амалга оширишда ҳудудий ҳокимият органлари билан тузиладиган инвестиция шартномаларига татбиқ этилмайди.

Хусусан, чет эллик инвесторларга кафолатлар ва қўллаб-қувватлаш чоралари (имтиёзлар ва преференциялар) қуйидагича:

-барқарор иқтисодий ўсишни, мамлакат иқтисодиётининг илғор технологик ўзгаришини таъминловчи устувор тармоқларга;

-республиканинг экспорт салоҳиятини мустаҳкамлаш ва кенгайтиришни, республикани жаҳон хўжалик алоқаларига интеграциялашни таъминловчи устувор лойиҳаларга инвестиция киритишда ҳар бир аниқ ҳолатда берилади.

Яъни, солиқлар, божхона тўловлари ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича қўшимча имтиёзлар чет эллик инвесторлар томонидан ташкил этилган чет эллик инвестициялар иштирокидаги корхоналарга фақат аниқ белгиланган муддатга берилади ва муддатсиз бўлиши мумкин эмас. Инвестиция шартномаси, шунингдек унга ўзгартиришлар ва қўшимчалар ёзма шаклда тузилади. Ҳар иккала ҳолатда ҳам бир хил тартиб-тамойил амал қилади. Шартномани Ҳукумат номидан Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги имзолайди. Бундай шартномани тузиш бўйича таклиф билан ташаббус кўрсатиш чет эллик инвестор томонидан мустақил равишда ёки давлат бошқаруви органлари, хўжалик бирлашмалари, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари ёхуд хўжалик юритувчи субъектлар билан биргаликда белгиланган тартибда амалга оширилади.

Ҳар бир мамлакат бозор иқтисодиёти шароитида мамлакат аҳолисининг моддий фаровонлигини оширишни бош мақсад қилиб қўяр экан, буни амалга ошириш учун турли йўللار ва усуллар воситасида амалга оширади. Бунинг натижасида синалган йўллار ва усуллар ҳам баъзан сезиларли натижа бермай қолиши мумкин [9].

Ўзбекистонда қулай инвестиция муҳитини янада яхшилашга ҳаракат қилинмоқда, бунинг учун хорижий инвесторларга турлича молиявий имтиёзлар ва ҳуқуқлар берилган ҳамда институционал асослари шакллантирилмоқда. Шунинг билан биргаликда қуйидаги тадбирлар, бизнинг фикримизча, инвестиция муҳитини янада яхшилаш имконини беради: инвесторлар ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоялашни янада ошириш, сўмнинг қадрини кўтариш; мулк дахлсизлигини таъминлаш, ислохотларнинг босқичма-босқич амалга оширилишини ҳисобга олган ҳолда солиқ тизимини илмий асосланган ҳолда такомиллаштириш; маъмурий буйруқбозлик ҳолатларига чек қўйиш; Ўзбекистондаги акциядорлик жамиятларининг акцияси нуфузини ва унинг ликвидилигини ошириш, хорижий инвесторларни уларга жалб эта билиш, қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш кабилардан иборатдир.

Хулоса ва таклифлар

Муҳтасар қилиб айтганимизда, тараққий этган давлатларнинг бой тажрибаси, босиб ўтган йўли, мамлакатнинг инвестицион муҳитини яхшилаш борасида қабул қилган қонунлари, ишлаб чиққан қарорларини ўрганиш, инвестициялари кенгроқ жалб этиш бўйича

ишлаб чиққан усул ва услубларининг мос жиҳатларини Ўзбекистон шароитига тадбиқ этиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Зеро, хориж тажрибаларини юртимизнинг ўзига хос имкониятларини ҳисобга олган ҳолда қўлланилиши, таваккалчиликни камайтиришга, салбий ҳолатларнинг олдини олишга, энг муҳими юқори самарадорликка эришишга имкон яратади. Ушбу таклиф ва тавсияларнинг амалиётга самарали татбиқ этилиши натижасида мамлакатимиз иқтисодиётига хорижий инвестицияларни янада кенгроқ жалб этилишини таъминлайди.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармони. “Халқ сўзи” газетаси, 2017 йил 8 феврал.
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. “Халқ сўзи” газетаси, 2018 йил 29 декабрь № 271-272 (7229-7230) сони.
3. Вахобов А.В., Хажибакиев Ш.Х., Муминов Н.Г. “Хорижий инвестициялар” Ўқув қўлланма –Т.: “Молия” 2010. -324 б.
4. Қўзиева Н.Р. Хорижий инвестиция иштирокидаги корхоналар фаолиятини рағбатлантиришнинг молия-кредит механизмини такомиллаштириш йўналишлари. Иқтисодиёт фанлари доктори илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертацияси автореферати.-Т.:БМА, 2008. -11 б.
5. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси.// Халқ сўзи, 2020 йил 30 декабрь, 276 (7778).
6. Ўзбекистон Республикасининг “Инвестициялар ва инвестиция фволияти тўғрисида”ги Қонуни. 2019 йил 25 декабр.
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 24 июлдаги ”Ўзбекистон Республикаси инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги ҳузуридаги хорижий инвестицияларни жалб этиш агентлиги фаолиятини ташкил этиш тўғрисида” ги 621-сонли Қарори.
8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 30 апрелдаги “Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати билан чет эллик инвестор ўртасида инвестиция шартномаларини тузиш, ўзгартириш киритиш, тугатиш ва амалга ошириш тартиби тўғрисидаги” 264-сонли Низоми.
8. Turobov, S., Muzaffarova, K., Alimxanova, N., & Azamatova, G. (2020). Increasing the financial and investment potential of the households. European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(2), 414-424.
9. Turobov, S. A., & Azamatova, G. I. (2020). THE OPPORTUNITIES OF DIGITAL ECONOMY AND IMPLEMENTING IT IN THE CIRCUMSTANCES OF UIZBEKISTAN. Theoretical & Applied Science, (2), 533-537.

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР

4 ЖИЛД, 5 СОН

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ

ТОМ 4, НОМЕР 5

INNOVATIONS IN ECONOMY

VOLUME 4, ISSUE 5

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000